

Anne Marie Carl-Nielsens (1863 – 1945)

Skitse til en skulptur af Dronning Margrete I til hest, 1897

Bronze

En lillebitte rytter er sjælden. En lillebitte rytterstatue, der er nået hele vejen ind i bronzen, er nok endnu sjældnere. Langt de fleste ryttere har en betragtelig størrelse, stort menneske på stor hest. Og langt de fleste skulpturer, der fejrer kombinationen af mand og dyr, forstørrelser virkeligheden. Da Anne Marie Carl-Nielsen i 1887 formede en lille Dronning Margrete den første til hest, var det med andre ord dobbelt opsigtsvækkende. Det siger sig selv, at slutningen af 1800-tallets offentlige rum var altdomineret af mænd – levende, støbte, udhuggede mænd. Og ideen om en mægtig dronning til hest er lige så strålende, som den er radikal og utopisk. Anne Marie Carl-Nielsen går for egen regning i gang med at tildele en kvinde en plads i det offentlige rum, det vil sige, i blikkene og i bevidsthederne – dengang og nu og langt senere end os. Bronzemennesker lever meget længe. Margrete den første skal være stor som kongerne, det er skulpturens ambition, men det lykkes ikke i Anne Marie Carl-Nielsens levetid. Da hun dør, afbrydes fuldskala-realiseringsen af hendes dronning. Leret tørrer og revner, når hun ikke længere er i live til at fugte det.

Så meget desto større en skat er dette udkast. Et simpelthen dyrebart studie i fremsynet kompromisløshed og originale evner. Rytterstatuens traditionelle symmetri forkastes til fordel for damesaddel, de to traditionelle mandeben spredt over en hesteryg må vige for en lille majestæt, der lounges mod venstre under tunge bronzeskørter. Rytterens position er både statement og realitet, altid en lykke for systemkritisk kunst, at besidde de to kvaliteter. Og rent formelt får det også skulpturen til at se særlig ud. Muskuløse, dresserede hesteben er halvvejs dækket af delikat modelleret tekstil. Det hænger ned langs dyrets sider som enkle, sorte ark, der gør situationen mindre militant end alle de stejle konger. Men roen er ikke passiv, både kvinden og hesten synes grebet af majestætisk værdighed snarere end temperament. Når en skulptur skrumpes så meget i sin royale storhed er det indlysende udsøgt. Radikaliteten siger sig selv, den findes i skalaambitionen og i motivet, og dens konsekvens er åbenlys: nedslående nok nåede Anne Marie Carl-Nielsen aldrig at støbe sin store dronning.

Hun præsenterede et udvalg af skitserne på Den Frie Udstillingsbygning på tærsklen til det 20. århundrede, og at denne færdiggjorte udgave siden har fået en fortjent piedestal i et vigtigt hjørne af kunstnerens byrum, er så godt som mirakuløst.

Hvis man bliver stående foran den sjældne rytter og omringer hende med hele sit blik, kan man mærke en stejl vilje stige op. Måske er det kunstnerens vilje til skabelse og repræsentation, måske figurens vilje til at blive set, selvom øjnene har rigeligt andet at falde over her. Måske bronzens vilje til at overleve de generationer, der har hadet eller ignoreret kvinder på heste. Måske en helt sprød vilje til at være netop sjælden. Det er som regel det sjældne vi husker.